

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Української медичної
стоматологічної академії

професор

I. P. Kaydash
І.П.Кайдашев

2021р.

**ВИСНОВОК ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА
ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ
за результатами фахового семінару при Українській медичній
стоматологічній академії щодо попередньої експертизи дисертаційної
роботи**

аспіранта очної (денної) форми навчання
кафедри терапевтичної стоматології
Одеського національного медичного університету
ЗОЛОТУХІНОЇ ОЛЕНИ ЛЕОНІДІВНИ.

за темою *«Клініко-експериментальне обґрунтування застосування
лікувально-профілактичного комплексу у тютюнозалежних пацієнтів з
хронічним генералізованим пародонтитом на тлі хронічного гіперацидного
гастриту»*

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю

221 – Стоматологія

(протокол № 2 від «02»квітня2021 року)

м. Полтава 2021

Голова засідання: д.мед.н., професор Каськова Людмила Федорівна

Секретар засідання: к.мед.н., доцент Денисенко Софія Валеріївна

Присутні: проректор з наукової роботи, д. мед. н., професор Кайдашев І. П., д. мед. н., професор Аветіков Д. С., д. мед. н., професор Дмитренко М. І., д. мед. н., професор Дворник В. М., д. мед. н., професор Король Д. М., д. мед. н., професор Куроєдова В. Д., д. мед. н., професор Ніколішин А. К., д. мед. н., професор Новіков В. М., д. мед. н., професор Петрушанко Т. О., д. мед. н., професор Смаглюк Л. В., д. мед. н., професор Силенко Ю. І., д. мед. н., професор Скрипніков П. М., д. мед. н., професор Ткаченко І. М., д. мед. н., професор Ткаченко П. І, д. мед. н., професор Шешукова О. В., к. мед. н., доцент Луценко Р. В., д. мед. н., доцент Локес К. П., д. мед. н., професор Непорада К. С., д. мед. н., професор Нідзельський М. Я., д. мед. н., професор Старченко І. І., д. мед. н., професор Катеренчук І. П., к. мед. н., доцент Шиян Є. Г.

Всього присутніх: 24 особи.

Порядок денний:

Попередня експертиза дисертаційної роботи аспіранта очної (денної) форми навчання кафедри терапевтичної стоматології Одеського національного медичного університету Золотухіної Олени Леонідівни на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 221-Стоматологія.

Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради стоматологічного факультету Одеського національного медичного університету (протокол № 2 від 18 жовтня 2017 року).

Дисертація виконана на базі Одеського національного медичного університету.

Науковий керівник: доктор медичних наук, професор Романова Юлія Георгіївна, завідувачка кафедри стоматології ВПЗО «Одеського міжнародного медичного університету»

Рецензенти:

- д.мед.н, професор Петрушанко Тетяна Олексіївна, що має 3 наукових публікації, опублікованих за останні п'ять років, за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача, з яких 1 публікація у виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus та/або WebofScienceCoreCollection; не входила до складу разових спеціалізованих рад більше восьми разів протягом останнього року та не входить до числа близьких осіб здобувача; здобула ступінь доктора медичних наук (кандидата наук) більш ніж за п'ять років до моменту створення одноразової ради із захисту кандидатських дисертацій на присвоєння звання доктора філософії.
- д.мед.н., професор Силенко Юрій Іванович, що має 5 наукових публікації, опублікованих за останні п'ять років, за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача, з яких 2 публікації у виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus; не входив до складу разових спеціалізованих рад більше восьми разів протягом останнього року та не входить до числа близьких осіб здобувача; здобув ступінь доктора медичних наук більш ніж за п'ять років до моменту створення

одноразової ради із захисту кандидатських дисертацій на присвоєння звання доктора філософії.

Слухали: доповідь здобувача Золотухіної Олени Леонідівни.

Вельмишановна голово, вельмишановні учасники наукового семінару, вельмишановні присутні!

Натепер захворювання тканин пародонта залишаються важливою, невирішеною до кінця проблемою сучасної стоматології. Однією з найпоширенішою патологією тканин пародонта виступає хронічний генералізований пародонтит (ХГП).

Однією із шкідливих звичок людини, яка виступає фактором ризику розвитку захворювань тканин пародонта є тютюнопаління, негативний вплив якого на тканини ротової порожнини (РП) здійснюється безпосередньо.

На сьогодні, пародонтит слід розглядати з точки зору негативної коморбідності захворювань тканин пародонта та соматичної патології, яка здатна ускладнювати перебіг основного і фонового захворювань. Хронічні захворювання шлунково-кишкового тракту (ШКТ) приблизно у 68-90% випадків супроводжуються патологією тканин пародонта, а хронічний гастрит залишається найпоширенішим захворюванням в колі проблем сучасної гастроентерології. Особливо слід виділити, що значне поширення ХГП свідчить про недостатню ефективність наявних методів лікування та профілактики. Саме цей факт спонукав нас на розробку ефективного лікувально-профілактичного комплексу (ЛПК) для застосування у даної категорії хворих.

Все вищезгадане визначило мету нашої роботи - підвищення ефективності профілактики і лікування ХГП у тютюнозалежних пацієнтів на тлі хронічного гіперацидного гастриту (ХГГ) шляхом обґрунтування і розробки ЛПК.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні задачі:

1. Визначити особливості клінічного стану тканин пародонта, стану мікроциркуляції, фізико-хімічних властивостей ротової рідини, місцевого імунітету, перекисного окислення ліпідів, системи антиоксидантного захисту в РП, маркерів запалення та деструкції тканин, активності мікрофлори пародонтальних кишень у тютюнозалежних пацієнтів з ХГП на тлі ХГГ, асоційованого з *H. pylori*.

2. Розробити новий гель для догляду за РП на основі БАР, дослідити його токсико-гігієнічні показники та основні властивості на відтворених моделях пародонтиту та патології шлунку при інтоксикації тютюновим димом у щурів.

3. Визначити в експерименті ефективність розробленого гелю для догляду за порожниною рота за умов моделювання пародонтиту та патології шлунку при інтоксикації тютюновим димом у щурів.

4. Розробити новий ЛПК як спосіб профілактики і лікування ХГП у тютюнозалежних пацієнтів на тлі ХГГ, асоційованого з *H. pylori* та дослідити його ефективність в динаміці.

5. Оцінити результати ефективності застосування ЛПК для профілактики і лікування ХГП у тютюнозалежних пацієнтів на тлі ХГГ, асоційованого з *H. pylori*, на основі даних клініко-лабораторних методів досліджень та впровадити в лікувальну практику.

На першому етапі проведено експериментальне вивчення токсико-гігієнічних властивостей розробленого гелю «Апісан», змін показників гомеостазу тканин РП і ротової рідини в умовах моделювання пародонтиту на тлі інтоксикації тютюновим димом у щурів з відтвореною патологією шлунку – гіперацидного гастриту, а також експериментальне обґрунтування ефективності використання розробленого гелю у щурів.

На другому етапі проведено вивчення особливостей стоматологічного статусу тютюнозалежних пацієнтів і пацієнтів без шкідливої звички, з ХГП на тлі ХГ, асоційованого з *H. pylori*, з підвищеною секреторною функцією та визначення ефективності застосування запропонованого ЛПК у даної категорії хворих.

Розроблено рецептуру гелю для догляду за РП «Апісан» та проведена оцінка його токсико-гігієнічних показників: гострої токсичності, підгострої токсичності, сенсibiliзуючої, подразнюючої дії на СОПР та шкірнопідразнюючої дії.

На наступному етапі проведено експериментальні дослідження по вивченню *структурно-метаболических змін в тканинах пародонта в динаміці розвитку пародонтиту на тлі гіперацидного гастриту при дії тютюнового диму*.

Дослідження проведені на 32 білих щурах лінії Вістар, які були розподілені на 4 групи: до I (контрольної) групи увійшли інтактні щури без будь-яких втручань, щурам II групи моделювали пародонтит, щурам III групи спочатку відтворювали гіперацидний гастрит, а після цього моделювали пародонтит, щурів IV групи після сполучного моделювання пародонтиту на тлі гіперацидного гастриту піддавали дозованої дії тютюнового диму.

На останньому етапі вивчали *ефективність місцевого лікування із використанням розробленого засобу для догляду за РП та препарату порівняння – гелю «Асепта»*.

Першу групу склали інтактні щури (контрольна група). Друга група – щури з відтвореною моделлю пародонтиту на тлі гіперацидного гастриту в умовах дії тютюнового диму. Третя група – щури з відтвореною поєднаною патологією на тлі інтоксикації тютюновим димом, яким проводили аплікації гелем КМЦ (без БАР). Четверта група – щури з відтвореною поєднаною патологією на тлі інтоксикації тютюновим димом, яким проводили аплікації гелем «Асепта». П'ята група – щури з відтвореною поєднаною патологією на тлі інтоксикації тютюновим димом, яким проводили аплікації гелем «Апісан» щоденно упродовж 15 днів.

Отже, експериментальне вивчення токсико-гігієнічних показників розробленого гелю «Апісан» визначило нешкідливість його для організму тварин з відсутністю подразнюючої та сенсibiliзуючої дії.

Найбільш виразні порушення метаболізму в тканинах пародонта та сироватці крові виявлялися у щурів IV групи з фіксацією найнижчих показників активності каталази та найвищі показники вмісту малонового діальдегіду (МДА) як в тканинах пародонта, так і в сироватці крові, найзначніші зміни рівня прозапального інтерлейкіну ІІ-6 та протизапального ІІ-10 в сироватці крові.

Застосування гелю «Апісан» у щурів, нашло відображення у корекції

показників запалення, неспецифічного захисту, цитокинової регуляції в сироватці крові тварин. Гель «Асепта» за цими показниками дещо поступався гелю «Апісан».

На 1-ому етапі клінічних досліджень проведено вивчення особливостей стоматологічного статусу та поглиблене клініко-лабораторне обстеження пацієнтів з ХГП початкового, I ступеня на тлі ХГГ, асоційованого з *H. pylori*, з урахуванням впливу тютюнопаління.

На 2-ому - проведено оцінку результатів ефективності застосування запропонованого ЛПК, яке проводили із залученням пацієнтів, що мають захворювання тканин пародонта (ХГП початкового, I ступеня) на тлі ХГГ, асоційованого з *H. pylori*, та шкідливої звички – тютюнопаління.

Були проведені клінічні, функціональні, біохімічні, молекулярно-біологічні та статистичні методи дослідження.

Перша (основна) клінічна група складалася з 48 пацієнтів, хворих на ХГП початкового, I ступеня на тлі ХГГ, асоційованого з *H. pylori*, зі стажем тютюнопаління 5-7 років і кількістю вичурених цигарок від 15 до 20 на добу. Друга група (група порівняння) включала 22 пацієнта, які хворі на ХГП початкового, I ступеня та мають в анамнезі супутній ХГГ, асоційований з *H. pylori*, але без шкідливої звички – тютюнопаління. Контрольну групу склали 20 пацієнтів практично здорових осіб, які не мали у анамнезі патології РП, супутніх соматичних захворювань й шкідливих звичок.

На *другому етапі* був запропонований ЛПК, який складався, окрім базової терапії, із застосування розробленого гелю «Апісан» як у поєднанні з ультрафонофорезом, так і у вигляді аплікацій на ясна; препарату БіоГая® ПроДентіс препарату Детралекс®

Пацієнти основної групи були поділені на дві підгрупи в залежності від обраної схеми лікування. У пацієнтів першої підгрупи а групи порівняння була застосована базова терапія ХГП та запропонований ЛПК. В другій підгрупі застосовували базову терапію та процедури ультрафонофорезу з плацебо з метою порівняння терапевтичного ефекту фізіотерапії на тканини пародонта без використання запропонованих препаратів ЛПК.

Більш значне погіршення показників гігієнічного стану спостерігалось за умов наявності супутньої патології ШКТ та шкідливої звички – тютюнопаління. Лише ступінь кровоточивості при зондуванні у курців тютюну був дещо нижчий у порівнянні з тими хворими, які не палять.

При оцінці ступеню ніотинової залежності за даними проведеного тесту К. Фагерстрома нами було виявлено 43,8% пацієнтів з низьким рівнем ніотинової залежності, 33,3% пацієнтів із середнім та 22,9% пацієнтів з високим рівнем ніотинової залежності.

Встановлено зниження швидкості слиновиділення та рівня рН ротової рідини стосовно контрольної групи, а також зниження індексу периферичного опору ПурселяRi, у той час як індекс пульсації ГослінгаRi у даних пацієнтів підвищувався стосовно показників контрольної групи та групи порівняння, що характеризує порушення в системі мікроциркуляції тканин пародонта.

У пацієнтів основної групи було виявлено більш активне посилення процесів перекисного окислення ліпідів (ПОЛ), активності еластази, мікробної уреазі, і навпаки зниження активності системи антиоксидантного захисту

(АОЗ) та лізоциму. Встановлено вірогідне зростання ступеня дисбіозу (СД) у тютюнозалежних пацієнтів стосовно групи порівняння.

За даними швидкого уреазного тесту за рівнем загальної уреазної активності та результатами полімеразної ланцюгової реакції (ПЛР) найбільша поширеність *H. pylori* в РП виявлялася у тютюнозалежних пацієнтів з коморбідною патологією.

Оцінка складу мікробіоценозупародонтальних кишень за результатами ПЛР показала, що у пацієнтів-курців були виявлені усі досліджені пародонтопатогени, зокрема одночасна присутність усіх представників «червоного комплексу», при цьому у майже найвищій кількості порівняно з іншими групами дослідження.

Таким чином, застосування запропонованого ЛПК призводить до покращання стану тканин пародонта, зменшення запального процесу та редукції пародонтальних і гігієнічних індексів у тютюнозалежних пацієнтів з ХГП на тлі ХГГ, асоційованим з *H.pylori*.

Оцінка впливу запропонованого ЛПК показала зміни у показниках гемодинаміки тканин пародонта – індексу пульсації ГослінгаРі та індексу периферичного опору ПурселяРі.

Поряд із значним покращенням стану РП у пацієнтів групи порівняння спостерігалась повільна, але виражена позитивна динаміка функціональних характеристик мікроциркуляції та стану судинної стінки пародонта, що й спонукало нас до призначення препарату Детралекс®.

В підгрупі Г1.1 на момент завершення лікування констатувало поступові незначні зміни у бік покращення, однак, за умов тютюнопаління, навіть така позитивна динаміка вказує на користь запропонованого ЛПК.

Запропонований ЛПК сприяв більш значній нормалізації фізико-хімічних властивостей ротової рідини та функціональної активності слинних залоз впродовж лікування й менш суттєвим змінам у віддаленому періоді спостереження завдяки своїм складовим компонентам та підсилюючій дії ультрафонофорезу.

Застосування ЛПК позитивно впливало на стан гомеостазу РП, що відображалось у нормалізації рівня більшості біохімічних маркерів у тютюнозалежних пацієнтів з ХГП на тлі ХГГ, асоційованого з *H. pylori*. Спираючись на продемонстровані на слайді результати, можна констатувати антимікробні і пробіотичні властивості запропонованого ЛПК за рахунок його складових компонентів.

За даними віддалених результатів спостереження за пацієнтами підгрупи Г1.2 маркери гомеостазу РП впродовж усього періоду спостережень не мали повної нормалізації. Це, на нашу думку, пояснюється негативним впливом токсичних продуктів тютюнового диму та відсутністю додаткових лікувальних заходів для даної категорії хворих.

Динаміка біохімічних маркерів ротової рідини у пацієнтів групи порівняння має тенденцію до більш виразного відновлення показників як у найближчі, так і у віддалені строки спостереження, інакше кажучи, застосування ЛПК у даної категорії хворих більш ефективніше, за умов відсутності фактору обтяження патологічного процесу – тютюнопаління.

За даними біохімічного методу експрес-діагностики *Hp*-позитивна

реакція була виявлена у 11 осіб (45,8%). Через 12 місяців *Hp*-позитивну реакцію спостерігали лише у 8 осіб (33,3%). При аналізі результатів ШУТ з матеріалом із РП пацієнтів підгрупи Г1.2, констатували гірші показники у порівнянні з підгрупою Г1.1 у найближчі та віддалені строки спостереження.

Також у пацієнтів підгрупи Г1.1 прослідковувалось зменшення кількості та відсотка виявлення пародонтопатогенів. Однак, у підгрупі Г1.2, яким під час лікування застосовували, окрім базової терапії ХГП, процедури ультрафонофорезу з плацебо, не було досягнуто елімінації жодного з досліджуваних пародонтопатогенів.

За результатами ПЛР наявності ДНК *H. pylori* у вмісті ясенних і пародонтальних карманів пацієнтів основної групи прослідковувалась редукція показників після лікування. Поширеність *H. pylori* після лікування становила 25,0% обстежених осіб підгрупи Г1.1. Серед пацієнтів підгрупи 1.2 після лікування зменшилася до 37,5%, що незначно менше у порівнянні з підгрупою Г1.1, лікованою за допомогою ЛПК.

Отже, отримані результати свідчать про ефективність застосування запропонованого нами ЛПК у тютюнозалежних пацієнтів та пацієнтів, які не палять, із ХГП початкового, I ступеня на тлі кислотозалежного захворювання шлунку – ХГГ, асоційованого з *H. pylori*, що дає можливість рекомендувати його до застосування в клінічній практиці у даної категорії хворих.

На висновках дозвольте не зупинятись, дякую за увагу!

Були задані питання, на які дисертант надав вичерпні відповіді.

В дискусії взяли участь: проректор з навчальні роботи, професор кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії з пластичної та реконструктивною хірургією голови та ший Аветіков Д.С., д.мед.н., професор кафедри дитячої терапевтичної стоматології з профілактикою стоматологічних захворювань Каськова Людмила Федорівна, зав. каф. хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії з пластичної та реконструктивною хірургією голови та ший, к.мед.н., доц. Локес К.П., проф. кафедри ортодонції, д.мед.н. Дмитренко М.І., зав. каф. дитячої стоматології, д.мед.н., проф. Шешукова О.В., зав. каф. ортодонції, д.мед.н., проф. Смаглюк Л.В., проф. кафедри терапевтичної стоматології, д.мед.н. Ніколішин А.К.

1. Актуальність теми. На сьогоднішній день захворювання тканин пародонта залишаються однією з найбільш актуальних проблем сучасної стоматології, які мають соціальну значимість. Визначення етіологічних і патогенетичних ланок розвитку пародонтальної патології слід розглядати з точки зору поєданого впливу екзогенних і ендогенних факторів.

Як відомо, схожість анатомо-фізіологічної, гістологічної будови тканин пародонта і шлунково-кишкового тракту (ШКТ) та єдність нейрогуморальної регуляції обумовлюють залучення тканини пародонта у патологічний процес на тлі соматичної патології ШКТ. Хронічний гастрит з гіперсекреторним станом на сьогоднішній день часто виявляється у людей молодого віку, зважаючи на сучасний ритм життя, характер харчування, стресові фактори та шкідливі звички. Запальні і запально-дистрофічні захворювання тканин пародонта, які розвиваються на тлі хронічних захворювань ШКТ обумовлені порушеннями реактивності організму, метаболізму, гемодинаміки, зниженням імунних реакцій, функціональними порушеннями слинних залоз. Ротова порожнина

розглядається як постійний резервуар бактерії *Helicobacter pylori*, яка виступає основною причиною хронічного гастриту, однак її роль у розвитку захворювань пародонта вивчено недостатньо.

Важливим фактором ризику розвитку захворювань тканин пародонта виступає тютюнопаління. Тютюнопаління здатне безпосередньо або опосередковано впливати на весь організм в цілому, зокрема на тканини ротової порожнини, які виступають місцем первинного контакту організму зі шкідливими та канцерогенними компонентами тютюнового диму. Тютюнопаління накладає відбиток не лише на стан тканин пародонта, а також й шлунку, що створює «порочне коло» коморбідності патологій.

Механізми структурних та метаболічних змін в пародонті при одночасному впливі коморбідного захворювання хронічного гіперацидного гастриту та шкідливої звички тютюнопаління вивчені недостатньо.

Широка поширеність хронічного генералізованого пародонтиту на тлі факторів ризику спонукає на розробку і впровадження сучасних ефективних лікувально-профілактичних заходів, які впливають на різнобічні етіопатогенетичні ланки запально-деструктивного процесу в пародонті.

Тому, виходячи з вищесказаного, дисертаційне дослідження Золотухіної О.Л. вирішує важливе теоретичне та практичне завдання.

2. Тема дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії затверджена на засіданні Вченої ради стоматологічного факультету Одеського національного медичного університету (протокол № 2 від 18 жовтня 2017 року).

3. Зв'язок теми із державними або галузевими науковими програмами та планами робіт установи. Дисертаційна робота є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри терапевтичної стоматології Одеського національного медичного університету (м. Одеса) за темою: «Розробка методів діагностики, лікування та профілактики захворювань тканин пародонту та слизової оболонки порожнини рота у хворих із системними порушеннями гомеостазу» (державний реєстраційний №: 0115U006642) та держбюджетної теми Одеського національного медичного університету (м. Одеса) за темою: «Розробка нових лікувально-профілактичних засобів та обґрунтування їх застосування у комплексному лікуванні уражень слизової оболонки порожнини рота за умов екзогенних та ендогенних факторів ризику» (державний реєстраційний №: 0116U008934). Авторкабула відповідальним співвиконавцем тем.

4. Особистий внесок здобувача у дисертації. Дисертаційна робота є самостійним завершеним науковим дослідженням авторки, виконаним на кафедрі терапевтичної стоматології Одеського національного медичного університету під науковим керівництвом д.мед.н., професора Романової Ю.Г.

Сумісно з науковим керівником було визначено мету і завдання дослідження, підбрано відповідні методи дослідження та розроблено практичні рекомендації, оприлюднені друковані праці, що відображають результати дослідження.

Авторкою самостійно проведено аналіз даних наукової літератури з обраної теми, патентно-інформаційний пошук та обрано об'єкт дослідження.

Авторкою особисто проведені клінічні обстеження, забір матеріалів для лабораторних досліджень, лікувальні заходи, аналіз та статистична обробка

отриманих даних, оцінка і узагальнення результатів клінічних та лабораторних досліджень, сформульовані основні висновки роботи, оформлення дисертаційної роботи.

Авторкою самостійно підготовлені всі матеріали розділів наукової роботи, за рецензування наукового керівника написаний її текст.

5. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертаційна робота Золотухіної О.Л. ґрунтується на розробці і впровадженні лікувально-профілактичного комплексу для профілактики і лікування хронічного генералізованого пародонтиту у тютюнозалежних пацієнтів на тлі хронічного гіперацидного гастриту з використанням сучасних експериментальних, клінічних, функціональних, біохімічних, молекулярно-біологічних досліджень, які відповідають меті і завданням дослідження. Організація дослідження і методи статистичного аналізу є методологічно вірними. Статистична обробка проведена коректно і в повному обсязі, достовірність отриманих результатів не викликає сумнівів. Представлені авторкою положення і висновки обґрунтовані одержаними даними і є логічним наслідком результатів досліджень.

6. Характеристика первинної документації. Комісія, затверджена наказом №389-о від 01 вересня 2020 року у складі Шнайдера С.А., д.мед.н., професора, завідувача кафедри загальної стоматології (голова комісії), Горохівського В.Н., д.мед.н., професора, кафедри ортодонції, Баса О.А., к.мед.н., доцента кафедри терапевтичної стоматології, перевірила стан первинної документації та матеріалів дисертації Золотухіної Олени Леонідівни та встановила, що документи представлені в повному обсязі, оформлені необхідним чином (пронумеровані, прошнуровані, скріплені печаткою). Порушень у веденні та оформленні первинних документів не знайдено.

Цифровий матеріал у перевірених комісією документах повністю базується на фактичному матеріалі проведених Золотухіною О.Л. досліджень. Достовірність результатів підтверджується цифровим матеріалом статистичної бази даних.

7. Висновок комісії з питань етики. Структура, дизайн, зміст і документальний супровід дослідження були визнані локальною комісією з питань біомедичної етики Одеського національного медичного університету (протокол №20 від 21.09.2020р.) як такі, що відповідають вимогам Гельсінської декларації "Етичні принципи медичних досліджень за участю людини у якості об'єкта дослідження", прийнятою 18-ою Генеральною асамблеєю Всесвітньої медичної асоціації (м. Гельсінкі, Фінляндія, 1964 р.) з подальшими переглядами, Етичному кодексу лікаря України, Етичному кодексу науковця України. Відповідно цим вимогам до включення у дослідження у всіх пацієнтів була отримана інформована згода на участь у дослідженні, яка була оформлена у вигляді письмового акту за їх підписом. Порушень морально-етичних норм при проведенні науково-дослідної роботи не виявлено.

8. Наукова новизна роботи. Вперше розглянутий одночасний вплив тютюнопаління та кислотозалежного захворювання шлунку – хронічного гіперацидного гастриту, асоційованого з *H. pylori*, на стан тканин пародонта, спираючись на показники клінічних, функціональних, біохімічних та молекулярно-біологічних досліджень.

Вперше встановлено, що погіршення показників клінічного стану (зростання показників індексів ОНІ-S у 1,3 рази, РІ на 6,7% та РМА у 1,1 рази, на тлі більш низького ступеня кровоточивості ясенних і пародонтальних кишень при зондуванні у курців тютюну (на 15,3%), стану мікроциркуляції тканин пародонта (зниження індексу периферичного опору кровотоку ПурселлоRi у 2,7 рази та збільшення індексу пульсації ГослінгаRi у 1,9 рази), фізико-хімічних властивостей ротової рідини (зниження швидкості слиновиділення у 1,7 рази), місцевого імунітету (активність лізоциму знижувалась на 42,6%), перекисного окислення ліпідів (рівні малонового діальдегіду, дієнових кон'югацій були значно вище на 38,0%, 46,2% відповідно), антиоксидантного захисту в ротовій порожнині (активність супероксиддисмутази підвищувалась на 36,7%, активність каталази знижувалась на 32,6%), маркерів запалення та деструкції тканин (активність еластази зростала на 72,8%), стану мікробіоценозупародонтальних кишень (ступінь дисбіозу зростає у 2,6 разів, спостерігається найвищий рівень пародонтопатогенів за кількісними характеристиками та відсотком виявлення) спостерігається у тютюнозалежних пацієнтів з хронічним генералізованим пародонтитом на тлі хронічного гіперацидного гастриту, асоційованого з *H. pylori*, у порівнянні з даною категорією хворих, але без шкідливої звички – тютюнопаління, що пояснюється шкідливим впливом фактору ризику тютюнопаління на перебіг коморбідних патологій тканин пародонта і шлунково-кишкового тракту.

Уточнено наукові дані щодо наявності інфекції *H. pylori* у ротовій порожнині за результатами швидкого уреазного тесту (у 70,8 % обстежених осіб) та полімеразної ланцюгової реакції (у 62,5 % обстежених осіб).

Вперше визначено структурно-метаболічні зміни в тканинах пародонта щурів при відтворенні пародонтиту з модельованим гіперацидним гастритом, в умовах інтоксикації тютюновим димом (зростання еластазної активності в тканинах ясен в 1,35 рази, вмісту малонового діальдегіду у 2,33 рази; активність каталази зменшувалася в 1,5 рази, підвищення концентрацій цитокінів ІЛ-6 у 3,7 рази та зниження ІЛ-10 у 2,4 рази у сироватці крові стосовно групи інтактних тварин).

Вперше розроблений гель для догляду за порожниною рота на основі апіпродуктів та біологічно активних речовин, досліджено токсико-гігієнічні показники, основні властивості та ефективність розробленого гелю на відтворених моделях пародонтиту та патології шлунку при інтоксикації тютюновим димом у експериментальних тварин.

Вперше запропоновано та вивчено ефективність лікувально-профілактичного комплексу, до складу якого входить розроблений гель «Апісан», пробіотичний препарат місцевого застосування – БіоГая® ПроДентіс та венотонічний, ангіопротекторний препарат природного походження – Детралекс®, як способу лікування і профілактики хронічного генералізованого пародонтиту у тютюнозалежних пацієнтів на тлі хронічного гіперацидного гастриту, асоційованого з *H. pylori*, за результатами клінічного обстеження (за позитивною динамікою показників індексу гігієни ОНІ-S, індексів РМА, РІ, індексу кровоточивості), функціонального дослідження (індекс ГослінгаRi після лікування знизився 20,2%, індекс Пурсело Ri зріс на

42,2% у порівнянні із показниками до лікування та через 18 місяців досягли показників норми; показники швидкості слиновиділення та рН ротової рідини майже досягли рівня контрольної групи вже на 21 добу), біохімічного дослідження (нормалізація балансу перекисного окислення ліпідів та антиоксидантного захисту, місцевої неспецифічної резистентності, сповільнення запально-деструктивних процесів, зниження мікробного обмінення ротової порожнини), молекулярно-біологічного дослідження (зниження кількості і відсотка виявлення бактерій *P. gingivalis*, *T. forsythia*, *P. endodontalis*; повна елімінація бактерій *P. intermedia*, *F. nucleatum*) та зниженими показниками поширеності *H. pylori* в ротовій порожнині (за даними ПЛР-аналізу складала 25,0% після лікування проти 62,5% до лікування, за даними швидкого уреазного тесту – 45,8% після лікування, 41,7% – через 6 місяців, 33,3% – через 12 місяців проти 70,8% до лікування).

9. Теоретичне значення. Дисертаційна робота розв'язує важливу наукову задачу, яка полягає у підвищенні ефективності профілактики і лікування хронічного генералізованого пародонтиту у тютюнозалежних пацієнтів на тлі хронічного гіперацидного гастриту шляхом обґрунтування і розробки лікувально-профілактичного комплексу.

10. Відповідність вимогам до оформлення дисертації. Дисертація є рукописом, викладеним на 231 сторінці комп'ютерного тексту і складається із анотації українською і англійською мовами, переліку наукових праць здобувача, опублікованих за темою дисертації, вступу, 5 розділів, які включають огляд літератури, матеріалів, об'єктів та методів дослідження, 3 розділів результатів власних досліджень, їх аналізу та узагальнення, висновків, практичних рекомендацій, переліку використаної літератури, додатків. Роботу ілюстровано 54 таблицями, 31 рисунком. Список літератури викладений на 26 сторінках і складається з 237 літературних джерел, з яких 174 – кирилицею, 63 – латиницею.

Дисертація повністю відповідає вимогам до оформлення дисертації, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019.

11. Практичне значення роботи. Авторка розробила обґрунтовані, доступні і значимі для практичного лікаря рекомендації.

Розроблено, обґрунтовано і впроваджено гель «Апісан» для догляду за порожниною рота на основі апіпродуктів та інших біологічно-активних речовин та спосіб його застосування для місцевого лікування запальних і запально-деструктивних захворювань тканин пародонта (патент на корисну модель України №121919, 2017).

Розроблено, обґрунтовано і впроваджено спосіб місцевого лікування запальних і запально-деструктивних захворювань тканин пародонта, який заснований на застосуванні розробленого гелю «Апісан» для догляду за порожниною рота у поєднанні з фізіотерапією – ультрафонофорезом (патент на корисну модель України №130112, 2018).

За матеріалами дисертації видано інформаційний лист № 190-2018 «Спосіб місцевого лікування запальних захворювань слизової оболонки порожнини рота і тканин пародонту» (Київ, 2018).

Розроблено, обґрунтовано і впроваджено лікувально-профілактичний комплекс, до складу якого входить розроблений гель «Апісан» як у поєднанні з ультрафонофорезом, так і у вигляді самостійних аплікацій на ясна; пробіотичний препарат місцевого застосування – БіоГая® ПроДентіс та венотонічний, ангіопротекторний препарат природного походження – Детралекс®, а також профілактичний курс прийому комплексу препаратів в режимі лікування 3 рази на рік, для профілактики і лікування запально-деструктивних захворювань тканин пародонта у тютюнозалежних пацієнтів та у пацієнтів, які не палять, з хронічним гіпеацидним гастритом, асоційованим з *Helicobacter pylori*, спрямований на нормалізацію мікроциркуляції тканин пародонта, покращення гігієнічного стану ротової порожнини, зменшення запальних явищ, стабілізацію салівації, балансу системи перекисного окислення ліпідів та антиоксидантного захисту, підвищення структурної резистентності тканин пародонта і нормалізацію мікробіоценозаротової порожнини як у найближчі, так і у віддалені терміни.

Результати дисертаційної роботи впроваджені у клінічну практику і навчально-методичний процес на кафедрі терапевтичної стоматології Одеського національного медичного університету, м. Одеса; на кафедрі терапевтичної стоматології Приватного закладу вищої освіти МОН України «Одеський міжнародний медичний університет»; на кафедрі терапевтичної стоматології Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова, м. Вінниця; на кафедрі терапевтичної стоматології Вищого навчального закладу «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава; на кафедрі терапевтичної стоматології Приватного вищого навчального закладу «Київський медичний університет»; на кафедрі терапевтичної стоматології Тернопільського державного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського, м. Тернопіль; на кафедрі терапевтичної стоматології Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет», м. Чернівці; кафедрі терапевтичної стоматології Вищого навчального закладу МОН України «Ужгородський національний університет», м. Ужгород; на кафедрі стоматології Харківського національного медичного університету, м. Харків; Університетського стоматологічного центру Харківського національного медичного університету, м. Харків; ДУ «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії» НАМН України, м. Одеса; КНП «Одеська обласна клінічна стоматологічна поліклініка» ООР, м. Одеса; КУ «Міська стоматологічна поліклініка №5» м. Одеси; ДЗ «Басейнова стоматологічна поліклініка МОЗ України», м. Одеса; КНП «Стоматологічна поліклініка № 4» ОМР, м. Одеса; СК «Профідент», м. Одеса.

12. Повнота опублікування результатів дисертації. Матеріали дисертації оприлюднені в 18 наукових працях, в т.ч., 7 - у фахових виданнях, затверджених Міністерством освіти і науки України; 2 - у періодичних наукових виданнях інших держав, що входять до наукометричної бази Scopus, які надруковані у державі Європейського Союзу, 4 – тези у матеріалах конгресів та науково-практичних конференцій, 2 огляди літератури, 2 – патенти України на корисну модель, 1 – інформаційний лист про нововведення в системі охорони здоров'я.

Публікації результатів дисертаційної роботи відповідають вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 167 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» від 6 березня 2019р.

13. Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційної роботи оприлюдненні обговорені на Науково-практичній конференції з міжнародною участю, присвяченій 100-річчю з дня народження С.І. Корхова «Сучасні теоретичні та практичні аспекти клінічної медицини (для студентів та молодих вчених)» (Одеса, 2018); Національному конгресі з міжнародною участю «Паринские чтения 2018» «Перспективные решения в прогнозировании, диагностике, лечении и реабилитации заболеваний черепно-челюстно-лицевой области и шеи» (Мінськ, 2018); Науково-практичній конференції з міжнародною участю «Досягнення та перспективи розвитку сучасної стоматології», на честь 90-річчя від дня заснування ДУ «ІСЦЛХ НАМН» (Одеса, 2018); Симпозіумі молодих вчених та лікарів в рамках ІХ (ХVІ) з'їзду громадської організації «Асоціація стоматологів України» «Національна програма профілактики основних стоматологічних захворювань як складова державної системи охорони здоров'я України» (Київ, 2018); Міжнародній науково-практичній конференції «Медичні науки: напрямки та тенденції розвитку в Україні та світі» ГО «Південна фундація медицини» (Одеса, 2019); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції у медичних та фармацевтичних науках» ГО «Київський медичний науковий центр» (Київ, 2020).

14. Особистий внесок здобувача до наукових праць.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Кравченко ЛС, Романова ЮГ, Золотухіна ОЛ. винахідники; Одеський національний медичний університет, патентовласник. Спосіб лікування запальних захворювань тканин пародонту та слизової оболонки порожнини рота з елементами гіперкератозу в курців тютюну. Патент України №121919. 2017 Грудень 26. *(Участь здобувача полягає в наборі матеріалу, аналізі результатів).*

2. Романова ЮГ, Золотухіна ОЛ. Вплив екзогенного фактору – тютюнопаління та супутньої патології шлунку на стан тканин пародонта (огляд літератури). Експериментальна та клінічна стоматологія. 2018;(1(2)):14-17. *(Участь здобувача полягає в аналізі наукових даних, написанні статті).*

3. Золотухіна ОЛ. Оцінка клінічного стану тканин пародонта тютюнозалежних пацієнтів на тлі хронічного гіперацидного гастриту. Матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю. Сучасні теоретичні та практичні аспекти клінічної медицини (для студентів та молодих вчених). Тези доповідей; 2018 Квітень 19-20; Одеса. Одеса: ОНМедУ; 2018, с. 152. *(Участь здобувача полягає у проведенні клінічних досліджень, лікуванні хворих, аналізі отриманих результатів, написанні тез).*

4. Золотухіна ОЛ, Романова ЮГ. Патогенетичні аспекти розвитку захворювань тканин пародонта на тлі патології шлунка (огляд літератури). Вісник проблем біології і медицини. 2018;2(144):23-25. *(Участь здобувача полягає в аналізі наукових даних, написанні статті).*

5. Золотухіна ЕЛ, Кравченко ЛС, Седлецкая АА. Клиническая эффективность применения нового локального метода лечения и профилактики

воспалительных заболеваний пародонта у курящих после закрытого кюретажа. Материалы нац. конгр. с междунар. участием. Паринские чтения 2018. Перспективные решения в прогнозировании, диагностике, лечении и реабилитации заболеваний черепно-челюстно-лицевой области и шеи. Тезисы доповідей; 2018 Май 3-4; Минск. Минск: БГУ; 2018, с. 216-218. *(Участь здобувача полягає у проведенні клінічних досліджень, лікуванні хворих, аналізі отриманих результатів, написанні тез).*

6. Кравченко ЛС, Золотухіна ОЛ, Романова ЮГ. винахідники; Одеський національний медичний університет, патентовласник. Спосіб місцевого лікування запальних захворювань слизової оболонки порожнини рота і тканин пародонта. Патент України №130112. 2018 Листопад 26. *(Участь здобувача полягає в наборі матеріалу, аналізі результатів).*

7. Кравченко ЛС, Романова ЮГ, Золотухіна ОЛ, Герасимова ІВ, Івченко НА. Спосіб місцевого лікування запальних захворювань слизової оболонки порожнини рота і тканин пародонту: інформ. лист № 190. Київ: Фотоофсетна лаб. Укрмедпатентінформ МОЗ України; 2018. 3 с. *(Участь здобувача полягає в наборі матеріалу, аналізі результатів).*

8. Zolotukhina OL, Romanova IuG, Gerasimova IV, Kravchenko LS, Tkachenko IM. Efficiency of local therapy with the use of a new preparation for oral care at periodontitis in the course of hyperpeptic gastritis after tobacco smoke intoxication. Wiadomości Lekarskie. 2018;LXXI(9):1695-1700. *(Участь здобувача полягає у проведенні експериментальних досліджень, аналізі отриманих результатів, написанні статті).*

9. Золотухіна ОЛ, Романова ЮГ, Кравченко ЛС. Особливості перебігу запальних захворювань тканини пародонта на тлі супутніх кислотозалежних захворювань шлунку. Матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю. Медичні науки: напрямки та тенденції розвитку в Україні та світі. Тезисы доповідей; 2019 Червень 14-15; Одеса. Одеса: ГО «Південна фундація медицини»; 2019, с. 21-26. *(Участь здобувача полягає в аналізі наукових даних, написанні тез).*

10. Золотухіна ОЛ, Чумаченко ВА, Романова ЮГ. Біохімічні маркери ротової рідини тютюнозалежних пацієнтів із запальними захворюваннями тканин пародонта на тлі хронічного гіперацидного гастриту. Одеський медичний журнал. 2019;(6(176)):20-23. *(Участь здобувача полягає у проведенні клінічних досліджень, заборі матеріалу для подальших лабораторних досліджень, аналізі отриманих результатів, написанні статті).*

11. Золотухіна ОЛ, Єрьомін ЮВ, Кравченко ЛС, Бас ОА. Методи діагностики інфекції *Helicobacter pylori* порожнини рота у стоматологічній практиці. Інтегративна антропологія. 2019;(1(33)):28-32. *(Участь здобувача полягає у проведенні клінічних досліджень, заборі матеріалу для подальших біохімічних досліджень, аналізі отриманих результатів, написанні статті).*

12. Золотухіна ОЛ, Романова ЮГ. Динаміка біохімічних маркерів ротової рідини тютюнозалежних пацієнтів із запальними захворюваннями тканин пародонта на тлі хронічного гіперацидного гастриту впродовж лікування із застосуванням лікувально-профілактичного комплексу. Український журнал медицини, біології та спорту. 2020;5(3(25)):319-327. *(Участь здобувача полягає у проведенні клінічних досліджень, заборі матеріалу).*

для подальших лабораторних досліджень, лікуванні хворих, аналізі отриманих результатів, написанні статті).

13. Золотухіна ОЛ. Оцінка показників швидкості слиновиділення та стану кислотно-лужного балансу ротової рідини в динаміці лікування тютюнозалежних пацієнтів з хронічним генералізованим пародонтитом на тлі хронічного гіперацидного гастриту. Вісник стоматології. 2020;35(1(110)):18-22.

14. Золотухіна ОЛ, Романова ЮГ. Ефективність комплексного лікування хронічного генералізованого пародонтиту у тютюнозалежних пацієнтів з хронічним гіперацидним гастритом у віддалені строки спостережень. Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Сучасні тенденції у медичних та фармацевтичних науках. Тези доповідей; 2020 Грудень 4-5; Київ. Київ: ГО «Київський медичний науковий центр»; 2020, с. 45-49. *(Участь здобувача полягає у проведенні клінічних досліджень, заборі матеріалу, лікуванні хворих, аналізі отриманих результатів, написанні тез).*

15. Золотухіна ОЛ, Романова ЮГ, Шнайдер СА. Характеристика змін мікрофлори пародонтальних кишень після комплексного лікування тютюнозалежних пацієнтів з хронічним генералізованим пародонтитом на тлі хронічного гіперацидного гастриту. Вісник стоматології. 2020;37(3(112)):30-35. *(Участь здобувача полягає у проведенні клінічних досліджень, заборі матеріалу для подальших лабораторних досліджень, лікуванні хворих, аналізі отриманих результатів, написанні статті).*

16. Золотухіна ОЛ, Романова ЮГ, Скиба ВЯ, Гнатенко ВМ. Оцінка стану гемодинаміки в системі мікроциркуляції тканин пародонта у тютюнозалежних пацієнтів з хронічним генералізованим пародонтитом на тлі хронічного гіперацидного гастриту. Вісник проблем біології і медицини. 2020;4(158):338-342. *(Участь здобувача полягає у проведенні клінічних досліджень, лікуванні хворих, аналізі отриманих результатів, написанні статті).*

17. Золотухіна ОЛ, Романова ЮГ, Маслов ОВ. Визначення поширеності оральної інфекції *Helicobacter pylori* у тютюнозалежних пацієнтів з хронічним генералізованим пародонтитом на тлі хронічного гіперацидного гастриту впродовж лікування. Проблеми безперервної медичної освіти та науки. 2020;4(40):50-54. *(Участь здобувача полягає у проведенні клінічних досліджень, заборі матеріалу для подальших біохімічних досліджень, лікуванні хворих, аналізі отриманих результатів, написанні статті).*

18. Zolotukhina OL, Romanova YuG, Pyndus TO, Romanov GO, Tkachenko IM. Evaluation of the effectiveness of treatment and prophylactic complex in tobacco-addicted patients with chronic generalized periodontitis on the background of chronic hyperacid gastritis. Wiadomości Lekarskie. 2020;LXXIII(12, part 1):2607-2611. *(Участь здобувача полягає у проведенні клінічних досліджень, лікуванні хворих, аналізі отриманих результатів, написанні статті).*

15. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Дисертаційна робота Золотухіної Олени Леонідівни відповідає спеціальності 221 – Стоматологія.

16. Характеристика здобувача, його творчий шлях у науці, ступінь його наукової зрілості тощо. Золотухіна Олена Леонідівна, 1989 року народження, освіта вища, у 2013 році закінчила з відзнакою стоматологічний

факультет Одеського національного медичного університету. З 2013 по 2015 рр. навчалася в інтернаті при Одеському національному медичному університеті та працювала лікарем-інтерном Любашівської центральної районної лікарні. З 2015 по 2017 рр. проходила підготовку у клінічній ординатурі при Одеському національному медичному університеті і закінчила повний курс за спеціальністю «Стоматологія». У 2018 році закінчила Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України за спеціальністю Державне управління та спеціалізацією Управління охороною здоров'я.

З вересня 2017 року навчається в аспірантурі на кафедрі терапевтичної стоматології Одеського національного медичного університету за очною денною формою навчання. Паралельно з навчанням в аспірантурі працює за сумісництвом асистентом кафедри терапевтичної стоматології Одеського національного медичного університету.

За період навчання в аспірантурі здобувач набув теоретичні знання, уміння, навички та відповідні компетентності, передбачені освітньо-науковою програмою підготовки докторів філософії в Одеському національному медичному університеті зі спеціальності 221 – Стоматологія, оволоділа необхідними для здобувача освіти на рівні доктора філософії компетентностями, технікою лабораторних досліджень, методами планування, організації та проведення експериментальних та клінічних досліджень, узагальнення та аналізу одержаних результатів, підготовки оглядових та оригінальних публікацій, оформлення дисертаційної роботи. Постійно поглиблює свої знання з терапевтичної стоматології, суміжних дисциплін. У своїй роботі дотримується принципів біомедичної етики та академічної доброчесності. Користується авторитетом у співробітників кафедри, студентів, пацієнтів, колег з практичної охорони здоров'я. За період наукової діяльності Золотухіна О.Л. оприлюднила 49 наукових праць з яких 18 - безпосередньо за темою дисертаційної роботи.

17. Результати перевірки на наявність неправомірних запозичень. Комісія щодо запобігання академічного плагіату Одеського національного медичного університету, сформована наказом №735-о від 21.12.2015 року у складі професора Васьянова Р.С. (голова комісії), професора Стоянова О.М., професора Антоненко П.Б., доцента Кукушкіна В.Н., доцента Бєседа Я.В., асистента Остапенко І.О. розглянула матеріали дисертаційної роботи Золотухіної О. Л. «Клініко-експериментальне обґрунтування застосування лікувально-профілактичного комплексу у тютюнозалежних пацієнтів з хронічним генералізованим пародонтитом на тлі хронічного гіперацидного гастриту» та визначила наданий текст оригінальним (99,03%), який не містить виявлених текстових та інших запозичень.

ПОСТАНОВИЛИ:

На основі представленої дисертаційної роботи, прилюдного її обговорення, відповідей на запитання та відгуків офіційних рецензентів, учасників фахового семінару при Українській медичній стоматологічній академії вважають, що робота Золотухіної Олени Леонідівни на тему **«Клініко-експериментальне обґрунтування застосування лікувально-**

профілактичного комплексу у тютюнозалежних пацієнтів з хронічним генералізованим пародонтитом на тлі хронічного гіперацидного гастриту» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 221 – «Стоматологія», виконана при науковому керівництві професора Романової Юлії Георгіївни, є завершеною, кваліфікованою і самостійною, виконаною на сучасному науково-методичному рівні науково-дослідницькою працею. Отримані нові обґрунтовані результати, сукупність яких вирішує актуальну проблему сучасної стоматологічної науки і практики, її результати розв'язують важливе наукове завдання, яке полягає у підвищенні ефективності лікування та профілактики хронічного генералізованого пародонтиту у тютюнозалежних пацієнтів на тлі хронічного гіперацидного гастриту, асоційованого з *H.pylori*, шляхом клініко-експериментального обґрунтування і розробки лікувально-профілактичного комплексу.

За актуальністю теми, обсягом досліджень, викладеним в роботі матеріалом, обґрунтованістю та об'єктивністю висновків, науковою новизною і значенням практичних рекомендацій дисертаційна робота відповідає вимогам, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.19 р. № 167 зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №979 від 21.10.2020 про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії та може бути поданою до разової спеціалізованої Вченої ради за спеціальністю 221 - Стоматологія.

Висновок прийнято одностайно.

**Голова засідання,
завідувачка кафедри дитячої терапевтичної
стоматології з профілактикою
стоматологічних захворювань,
д. мед. н., професор**

 Л. Ф. Каськова

**Секретар засідання
доцент кафедри патофізіології
к. мед. н.**

 С. В. Денисенко

Рецензенти:

**завідувачка кафедри терапевтичної
стоматології,
д. мед. н., професор**

 Т. О. Петрушанко

**професор кафедри післядипломної
освіти лікарів - стоматологів,
д. мед. н.**

 Ю. І. Силенко